

Nr 4
Maj 2015
Årg 48 30 kr

impuls

Studieförbundet
Vuxenskolans
tidning

ALEXANDRA
PASCALIDOU:

**Vår plikt att
ge de tystade
en röst**

Kompis Sverige

**Integration
med hjälp av
en ny vän**

Psykisk ohälsa

**Cirkeln som
avslöjar allt**

Hon reste sig

**"Min ADHD
är en
tillgång"**

**"VÅGA
TALA
OM MISS-
BRUKET"**

**SUSANNA ALAKOSKI
I STOR INTERVJU**

Cirkekärlek

**Mats och Therese fann
varandra under en SV-cirkel
– i sommar gifter de sig**

**...OCH SÅ
SVERIGE RUNT,
PULS, NOTERAT
OCH KRYSS**

ANDERS ÖHBERG, LEDARSKRIBENT

Klassresa i tiden

Hösten 2012 gav SV tillsammans med Bertil Ohlin Institutet ut antologin "Bildningsresan", ett bidrag till samtalet om bildningens betydelse för att stärka individen och därmed samhället.

"Bildningsresan" fick ett bra mottagande och på öppna SV Arenor runt om i landet diskuterades bildningsfrågan livligt. Reaktionerna visade på att vi är svältfödda på en idédebatt som tar oss utanför den stereotypa dagliga debatten som drivs av fragmentering.

Nyligen presenterade SV och Bertil Ohlin Institutet en ny antologi – "Klassresan" – som delvis ska ses som en uppföljning av "Bildningsresan". Vad är det som gör det möjligt och vilka är hindren för dagens människor att göra en klassresa? I åtta kapitel som spänner alltifrån Janerik Larssons "Lever den amerikanska drömmen?", via Therese Bohmans reflektioner på temat "Till duktighetens försvar" till Ola Nordebos "Framtiden – förnyade folkrörelsers bästa tid", ges bränsle till den som vill vidga idédebatten.

Ursprungsberättelsen om hur SV startade för 90 år sedan är också berättelsen om en klassresa. Bröderna Rudolf och Eric Carlsson, i Slöinge strax norr om Halmstad, tröttnade på att "maktens herrar" inte tillät ungdomar i byn att ha egna möten för att prata om frågor som var viktiga för dem. De tog saken i egna händer och startade studiecirkeln "Fria tankars hem". Därmed utmanade man också dåtidens klassindelning.

NÄR GÖRAN TINGSTEN, studiecirkelledare i SV och med en lätt funktionsnedsättning, beskriver sin dröm – "Jag skulle vilja bli forskare och forska om dyslexi" – beskriver han också en dröm om en klassresa. Pa Modue, Panetoz och "Vägen ut" i Jordbro berättar ofta om sin "bildningsresa", en klassresa som inte

bara är hans egen, utan en förebild för grabbar i samma situation.

På samma sätt som bildningsresan är individuell, men begränsas av strukturella hinder eller fördomar, är klassresan det. Det är inte självklart att den egna viljan och ambitionen räcker. Inte minst fördomar är effektiva hinder för en klassresa. Det visar bland annat integrationsdiskussionen. När Sverigedemokraterna i motionen om folkbildningen hävdar att "mot bakgrund av detta bör allt statligt stöd till mångkulturella verksamheter, även inom ramen för folkbildningen, dras in", beskriver man samtidigt sin syn på att inte låta alla göra en klassresa – åtminstone om man har fel etnisk bakgrund!

ANDERS ÖHBERG

»Det är inte fördomar och strukturella hinder som bygger ett samhälle.»

individens kraft. Klassresan är ett försök att bidra till den diskussionen. En bred dialog om vilka idéer som ska styra Idéprogram är ett annat sätt.◀

ANDERS ÖHBERG
anders.ohberg@sv.se

SVs FÖRBUNDSSTÄMMA i juni ska ta ställning till ett förslag att revidera det Idépolitiska programmet. Det är ett bra förslag men får sin stora betydelse först om SV lyckas inbjuda till en bred idédebatt i SV-organisationen, långt utanför de slutna sammanträdesrummen.

Det är inte fördomar och strukturella hinder som bygger ett samhälle utan bildning, idéer och

Omslagsfoto PIA NORDLANDER

Impuls ges ut av Studieförbundet Vuxenskolan och kommer ut med åtta nummer per år.

REDAKTION

Telefon
08-587 686 00

Postadress

Box 30083
104 25 Stockholm

Besöksadress

Franzégatan 6

E-post

impuls@sv.se

Internet

www.impuls.nu

Ansvarig utgivare

John Hillstierna
070-855 30 96
john.hillstierna@sv.se

Redaktör

Mats Nilsson
08-587 686 39
070-855 30 81
mats.nilsson@sv.se

Grafisk form och layout

Anders Gustafson
Editor Publishing AB
anders@editor.se

Annonser

Cecilia Lindstrand
Ardeo Media
Tel 040-16 54 86
cecilia.lindstrand
@ardeo.se

Prenumeration

Helår 225 kr
Pg: 9 11 18-0

Tryck och repro

Sörmlands
Grafiska AB
Katrineholm

Vi förbehåller oss rätten att publicera allt material även i elektronisk form. Redaktionen ansvarar inte för insänt, ej beställt material. Impuls är medlem i Sveriges Tidskrifter. TS-kontrollerad upplaga: 26 200

FLYKTINGKATASTROFEN

i Medelhavet är en skamfläck. EUs ledare måste enas om ett gemensamt agerande där människovärdet sätts i fokus.

KULTUR

i hela landet skulle inte fungera om inte studieförbunden och samlingslokaler fanns. När ska kulturetablissemanget förstå detta?

GRUND-ORGANISATIONERNA

i SV har tagit fram en framtida viljeinriktning. Viktigt för SV-organisationen på alla nivåer att leva upp till.

En fördubblad konsumtion av Fairtrade på tre år visar att allt fler konsumenter bryr sig om hur varorna vi köper har producerats och att människan bakom produkten är viktig.

(Morgan Zerne, vd för Fairtrade Sverige.)

INNEHÅLL

18

4 Kärlek i studiecirkel

GIFTERMÅL. För nio år sedan började Mats i en cirkel i meditation. Sedan började Therese. I sommar gifter de sig där allt började – i SVs lokaler i Västerås.

12 Vi är kompisar!

OMAKA VÄNNER. Tammam Hunidy från Syrien och Lucas Hermans från Åland blev kompisar genom Röda korsets projekt Kompis Sverige.

18 Lida i det tysta

PORTRÄTTET. En dag exploderade tryckkokaren – och Susanna Alakoski skrev den hyllade romanen ”April i Anhörigsverige” – om att leva som anhörig till en missbrukare. Impuls har träffat henne.

22 Cirkeln som förändrar

FÖRELÄSNINGAR. Tio personer i Halmstad, sju med egen erfarenhet av psykisk ohälsa och tre anhöriga, ger sig ut för att föreläsa om sin livssituation.

24 Kreativa akademien

TEATER. Den 31 maj har Kreativa akademien i Lund premiär på föreställningen ”Projekt M”. Den bygger på skådespelarnas egna berättelser.

26 Från mörker till ljus

ADHD. Madelein Larsson Wollnik, författare och föreläsare, har gått från ett liv i misär till en lycklig sjubarnsmamma djupt engagerad i att hjälpa andra som också har adhd.

12

26

IMPULS SOM LÄROMEDEL

»I projektet som handlar om dumpstring och matslöseri blev Impuls en användbar inspirationskälla.»

35

DESSUTOM I DETTA NUMMER

8 Sverige runt 11 Krönika Ge röst åt de tystade // Alexandra Pascalidou 16 Tio frågor Bjud in till middag // Ebba Åkerman 30 SVs förbundsstämma 13-14 juni 32 Puls 34 Kryss 35 Noterat 36 Baksidan Stoppa diskrimineringen av personer med funktionsnedsättning // Jörgen Lundälv

BREV OCH SMS

Tipsa gärna om vad som händer i din SV-avdelning! Och inte minst – tyck till om Impuls, både utseende och innehåll. Sms: **0708-553081**, Mejl: **impuls@sv.se** eller **mats.nilsson@sv.se**

Släkt-DNA är ett stort geschäft

» Apropå ett reportage om släktforskning i Impuls nr 3/2015.

Ridell nämner DNA i släktforskningen. Det är en synnerligen omtvistad sak, av många sett som ett enda stort geschäft. Många släktforskare och tyvärr även föreningsstyrelser och cirkelledare anammar okritiskt detta med DNA-vurmen.

Jag är också cirkelledare inom släktforskning i Studieförbundet Vuxenskolan.

Bo Nordenfors, Lund

Ungdomar satte upp teaterpjäs

» Under påsklovet samlades ett gäng ungdomar i Överkalix för att spela teater. Projektet genomfördes hos SV med stöd av Norrbottens läns landsting. Resultatet blev föreställningen ”Leka olika”.

Ungdomarna gjorde dramaövningar och arbetade med pjäsen, tillsammans med författaren Lina Stoltz och pedagogerna Anna Pohjanen Teglid. De fick bland annat öva på olika sätt att använda sin kropp och sin röst. Och att öva upp sin fantasi och inte minst sitt mod.

Lina Stoltz, Överkalix

Rätt namn

» Tyvärr föll namnet på skribenten om skaparfestivalen i Hemse i nr 3/2015 bort. Carina Norderäng ska det vara.

I det här rummet gick Mats Rundkvist och Therese Rodin i en meditationscirkel hos Studieförbundet Vuxenskolan (SV) på Östra Kyrkogatan i Västerås. Till sommaren gifter de sig i samma lokal. Cirkelledaren Gun Cissé ska leda den buddhistiska vigselceremonin.

Förälskade – tack vare studiecirkeln

Therese och Mats träffades i en studiecirkel – och i sommar gifter de sig!

Vigselceremonin blir i studielokalen hos Studieförbundet Vuxenskolan (SV) i Västerås där de träffats en gång i veckan i en meditationscirkel under flera år.

Nu planerar de för två vigselceremonier – en buddistisk och en borgerlig.

THERESE RODIN

»Vi har pratat om att lycka är att vara till för andra. Att bara fokusera på sig själv ger ingen lycka.»

Trots nätdejting och kontaktannonser finns det fortfarande ett oöverträffat sätt att träffas och lära känna varandra – och bli kär.

Att delta i en studiecirkel!

Det är Therese Rodin och Mats Rundkvist ett lysande exempel på. Till sommaren gifter de sig.

Mats Rundkvist började 2006 i en studiecirkel i tibetansk buddistisk meditation hos Studieförbundet Vuxenskolan (SV) i Västerås. En helgkurs i studiemeditation samma år fick Therese Rodin att besöka SVs lokaler på Östra Kyrkogatan i Västerås.

– Jag kom dit bara för att lyssna på föredragen, säger Therese. Det var där jag träffade Mats för första gången.

DET SA KANSKE inte klick direkt men intresset var väckt. Therese började i samma meditationsgrupp som Mats.

Eftre några år i samma kvällskurs en gång i veckan under terminerna började de att umgås mer och mer även privat. Numera bor de tillsammans i stadsdelen Haga i Västerås tillsammans med mopsarna Mimmi och Napoleon, kallad Nappe.

Mellan jul och nyår förra året friade Mats och Therese sa ja.

Då började de praktiska frågorna om giftermålet att dyka upp: Hur och var ska vi gifta oss? I kyrkan eller borgerligt? Båda är buddister i den meningen att de delar den buddistiska världsåskådningen och synen på livet och döden.

NÄR DET STOD klart att de ville gifta sig med varandra satte de igång med att studera olika vigselceremonier.

MATS RUNDKVIST

»Vi vill värna om vår relation till varandra och till andra. Det känns tryggt att veta att vi ska leva tillsammans hela livet.»

– Ingen av oss har konverterat formellt till buddism men det kändes inte rätt att gifta sig i kyrkan. Kyrkobröllop var inget alternativ trots att vi ser tornet på Västerås domkyrka från Studieförbundet Vuxenskolas lokaler när vi gick i meditationscirkelarna, berättar Mats.

– Att bara gifta sig borgerligt gav inte heller rätt känsla, säger Therese.

Therese och Mats enades om att ha en vigselceremoni i enlighet med den tibetanske munken lama Yeshe's vigselakt för västerländskt bruk. Och att fråga cirkelledaren Gun Cissé om hon ville leda ceremonin.

GUN CISSÉ, CIRKELLEDARE i buddistisk meditation hos SV, hade Therese och Mats som elever när de träffades och följdes åt i flera år i

cirkelarna. Hon har varit i

Indien där de exiltibetanska lärarna bor, och där träffade hon lama Yeshe.

– Lama Yeshe ansågs vara en rebell inom buddismen. Jag träffade honom 1977 och han gick tyvärr bort 1984.

– I Västerås gästas vi ibland av buddistiska munkar som vi bjudit in. Jag startade cirkelverksamheten i meditation 2002 efter att författaren Anna Bornstein varit här och hållit ett föredrag.

För Therese har lama Yeshe betydtt mycket.

– Trots att jag aldrig har träffat honom är han min främsta lärare. Han säger bland annat att en sann buddist tar tillflykt till sin inre vishet.

GUN TACKADE JA till förfrågan och kommer att vara vigselförrättare i den buddistiska vigselceremonin. När Impuls besöker paret inspekte-

rar de lokalen de ska gifta sig i. De blir inte ensamma i rummet. Kanske blir det mellan 20 och 40 gäster, säger Therese, det vet vi inte riktigt än.

Gun har prytt altaret som står längs med den ena väggen med fotografier och blommor. På ett fotografi syns lama Teshe och på ett annat Dalai lama.

EFTER DEN BUDDISTISKA ceremonin blir paret vigda borgerligt av Inge- mar Lindbergh, före detta politiker i Västerås stad.

– Vi valde mellan en kort och en ännu kortare variant av vigselceremoni och hittade en tredje, som var ännu kortare. Den är relativt ny och har kommit till för samkånade par som gifter sig. Den har vi valt.

Mats arbetar med välfärdsteknologi inom socialförvaltningen i Västerås stad. Han kommer från Stockholm och har bott i Västerås i över 20 år.

Therese är religionshistoriker och arbetar på Högskolan Dalarna. Hon är infödd västeråsare och växte upp hos sina föräldrar i stadsdelen Råby.

TILL VARDAGS HEMMA på Haga diskuterar paret en hel del existentiella och filosofiska frågor. Ingen av dem kan döda djur även om de ibland äter kött. Fästingar är det enda undantaget de gör från regeln att inte döda. Mats har tidigare haft borrelia, och de är rädda att hundarna ska bli sjuka av fästingar. Men mest handlar samtalen om relationer, hur man ska vara som människa.

– Vi har pratat om att lycka är att vara till för andra. Att bara fokusera på sig själv ger ingen lycka, säger Therese.

– Vi måste samtidigt umgås med människor, säger Mats. Det är ingen bra idé att isolera sig i en grotta. Vi vill värna om vår relation till varandra och till andra. Det känns tryggt att veta att vi ska leva tillsammans hela livet.◀

Therese och Mats planerar för två vigselceremonier, en buddistisk och en borgerlig. Vid den buddistiska ceremonin är deras cirkelledare vigselförrättare.

Fem SV-avdelningar samarbetar om utbildningar för bland andra cirkelledare, här i Alvesta.

1 ALVESTA

Utbildning lockade många

Det var intensiva dagar i Alvesta när fem avdelningar i Studieförbundet Vuxenskolan (SV) genomförde en bas- och fortbildningsutbildning i Alvesta den 8–10 april.

FUNKTIONSNEDSÄTTNING. Cirkelledaren är en viktig resurs i SV, betonar arrangörerna, och behovet av utbildning är stort.

Basutbildningen

lockade 17 deltagare och fortbildningsutbildningen 45 deltagare.

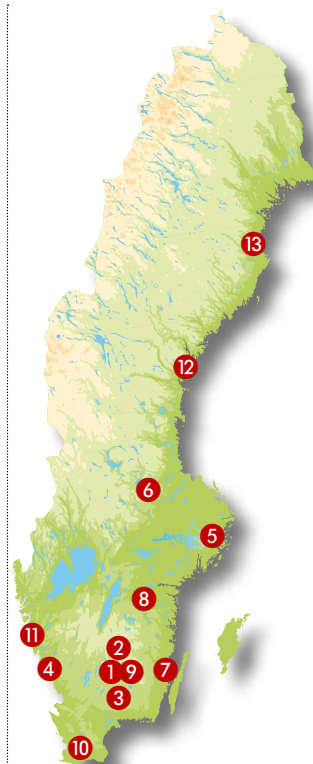
FLERA FÖRELÄSARE fanns på plats. Några av dem var Fredrik Ekdala som föreläste om "När livet inte blir som man tänkt sig". Han fick diagnosen Parkinsons sjukdom när han var 46 år. Ida Otterholm, Hjärnkoll, Ulf Lundahl om en anhörigs livssituation och Lotta

C Persson, om hur det är att vara förälder till ett barn med paranoid schizofreni och en egen lång sjukdomshistoria, föreläste också, liksom Christer Glader, Anki Bard-Sandström, Catharina Kåberg och Susanne Rolfner Suvalo.

HELGES ÄNGLAR från Kristianstad underhöll med visor, pop och rock. De fem SV-avdelning-

arna i Nordöstra Skåne, Blekinge, Jönköping och Västra Götaland tror att utbildningsdagarna lockade många eftersom upptagningsområdet var större än om varje avdelning för sig skulle genomföra en utbildning.

Inte bara cirkelledare deltog, utbildningen är öppen även för verksamhetsutvecklare och chefer i SV.◀

2 NÄSSJÖ

Onsdagsfester

MUSIK. Onsdagsklubben har startat i Nässjö. Första band att spela var rock- och countrybandet Bog-gievill.

Linda Holst, verksamhetsutvecklare i Studieförbundet Vuxenskolan (SV), håller i trådarna för onsdagsklubben. Hon var nöjd med premiären.

PÅ GÅNG I SV

APRIL
14
TISDAG
2015

KALIX 25 MAJ

Berättarcafé anordnas på Furuhedsvägen 1 i Kalix den 25 maj mellan klockan 14 och 16. Dagmar Wikström läser och berättar. Arrangör SPF och SV.

GÖTEBORG 10–13 JUNI

Den 10–13 juni arrangerar SV Göteborg aktiviteter under West Pridefestivalen i Göteborg. Det blir fem program-punkter relaterade till HBTQ-frågor.

10 juni kl 20: Start på Valand med Regnbågsrock. Kl 21: Balkan Blues på Parkscenen.

11 juni kl 13: Samtal med kyrkoherde Ann-Christine Roxberg på Trappscenen på Göteborgs Stadsbibliotek.

12 juni kl 13: Samtal om sex på Artisten, paneldiskussion med personer med inteketuella funktionshinder.

13 juni kl 13: Workshop på Världskulturmuseet.

3 OLOFSTRÖM

Kultur i byarna fick SVs kulturpris

KULTURPRIS. Studieförbundet Vuxenskolan (SV) kulturpris 2015 har delats ut till Kultur i byarna för dess insatser under föregående år.

Kultur i byarna är ett samarbete mellan samhällsföreningarna i Hal-labro, Backaryd, Belganet och Öljevult.

PRISET PÅ 10 000 kronor togs emot av Tommy Kalmteg.◀

Tommy Kalmteg med segerchecken.

4 **FALKENBERG**

Nu bär det av till Estland

Föreningen Norden i Falkenberg har i en studiecirkel i Studieförbundet Vuxenskolan (SV) förberett sig för en resa till Estland i början av september.

RESA. Cirkeln gästades av Seija och Rustan Lundqvist, som visade bilder från en rundresa i Estland.

Efter sammankomsten bjöds till ett makalöst knytkalas med typiskt estniska maträtter, flertalet tillagade utifrån Estniska Institutets skrift om det estniska köket. «

Falkenbergsavdelningens ordförande Inga-Maj Johansson samt Seija och Rustan Lundqvist.

FOTO: D O GASSTORP

10 **BARA**

Graffiti för barn

GRAFFITI. Workshops i graffiti för barn har slagit väl ut i Svedala kommun. I Bara var det fullt hus när Studieförbundet Vuxenskolan och kommunen arrangerade två workshops i april med 20 barn vid varje tillfälle.

Det blir nya workshops i maj och juni eftersom de varit så populära. Dessutom planeras en laglig graffiti väg till sommaren.

GÖTEBORG. FUB Västra Götaland och Studieförbundet Vuxenskolan (SV) i Västra Götaland ordnade en temadag kring utvecklingsstörning och åldrande. Efterfrågan på platser var stor. Ett nytt tillfälle på en vardag kommer i höst. 11

Niklas Lundgren.

5 **STOCKHOLM**

Lundgren får viktig ordförandepost

Niklas Lundgren, förbundschef för Studieförbundet Vuxenskolan, har valts till ordförande för Folkbilningsförbundet. Han har varit tillförordnad vice ordförande sedan i höstas.

UTNÄMNING. Nästa år byter Folkbildningsförbundet namn till Studieförbunden i samverkan.

– Studieförbunden ska i ännu större utsträckning ta för sig i samhällsutvecklingen. Vi ska tala med en röst

och tillsammans möta viktiga samhällsutmaningar där folkbildningen kan göra skillnad, säger Niklas Lundgren.

Vid årsmötet valdes Kerstin Enlund, Studieförbundet Bilda, till vice ordförande. «

6 **SÄTER**

Författarträff

BIBLIOTEK. För att locka fler besökare till biblioteket i Säter anordnades workshops och panel-samtal med lokala författare.

De delade med sig av sina kunskaper om hur man skriver släkthistoria, deckare och filmmanus, för att ta några exempel.

Studieförbundet Vuxenskolan (SV), NBV och kulturnämnden var arrangörer tillsammans med biblioteket.

7 **MÖNSTERÅS**

Skriverfestival

FESTIVAL. I november anordnar Studieförbundet Vuxenskolan (SV) en skriverfestival i Mönsterås. För att ladda upp inför den var det en inspirationskväll med bland andra Sören Svensson, som berättade om hur man skriver egna texter.

Henrik Rydström slog ett slag för böcker och Clara Ingvarsson berättade om hur man bloggar.

8 **LINKÖPING**

Lättläst-mässa

LÄTTLÄST. En mässa för lättlästa böcker på stadsbiblioteket i Linköping drog flera hundra besökare. Många av dem som kom var från undervisningen i SFI, Svenska för invandrare.

Studieförbundet Vuxenskolan (SV) och Bilda var på plats och tipsade om både böcker och olika aktiviteter.

9 **VÄXJÖ**

Fint kockbesök

MAT. Årsmötet vid Studieförbundet Vuxenskolan (SV) i Kronoberg blev en riktig höjare för besökarna. Mästerkocken och Åsedasonen Klas Lindberg var på plats och berättade om sin karriär.

Klas Lindberg blev Årets kock 2012, tagit OS-guld med kockslaget och ansvarar för Nobelbanketten.

12 **HÄRNÖSAND**

Livsglädje

INSPIRATION. När Karin Sandin besökte hemstaden höll hon en inspirerande föreläsning om entreprenörskap och livsglädje. Hon har bland annat skrivit böcker om massage. Ett hundratal kom för att lyssna på henne på teatern när Studieförbundet Vuxenskolan (SV) bjöd in.

13

22

I så många år har det anordnats en utbildningsdag för handläggare av familjehem i Skellefteå. Medlefs folkhögskola var platsen i år och psykoterapeuten Carl-Pether Wirsén var en av föreläsarna. Han talade bland annat om ensamkommande flyktingbarn. Enligt Anki Bard-Sandström var årets utbildningsdag den sista.

8 MALMÖ

Långsiktig satsning med tjejer

– Premiären överträffade våra förväntningar! Över 20 unga tjejer och transpersoner samlades, spelade i nya och gamla bandkonstellationer, pratade om musik, och hade låtskrivarworkshop tillsammans. säger Anna Edström, verksamhetsutvecklare hos Studieförbundet Vuxenskolan i Malmö.

MUSIK. Det är musiksatsningen Mosaik som haft premiär på fritidsgården Arena 305 i Malmö. Bakom satsningen står Popkollo, Studieförbundet Vuxenskolan, ABF och Malmö stad.

– Vi har samarbetat med Popkollo ganska mycket tidigare. Det har blivit jättebra sommarläger för unga tjejer. Vi har känt att vi vill följa upp detta med en långsiktig satsning, peppa dem att fortsätta spela och skapa musik resten av året. Det är där vi kommer in i bilden, detta är ett sätt att lotsa in dem i studieförbundens magiska värld, säger Anna Edström.

MOSAIK RIKTAR SIG till tjejer och transpersoner mellan 12 och 25 år. Deltagarna kommer att kunna grotta ner sig i musikskapandet tillsammans med andra – det går att göra allt från att spela i band till att producera hiphop i en inspelningsstudio, berättar Malmö stad i ett pressmeddelande.

Anna Edström jobbar långsiktigt och vill att Mosaik ska leda till

Anna Edström, verksamhetsutvecklare i SV Malmö, vill att Mosaik ska leda till flera studiecirkel. Tanken är främst att skapa en mötesplats där deltagarna kan träffa andra som brinner för musik och få tips och råd av ledare som själva är musiker, säger Anna Edström.

FOTO: MIKEL MORUETA HOLME

fler studiecirkel. Nästa gång blir det en workshop i liveljudteknik, där deltagarna kan testa att stå både bakom mixerbordet och på scenen. Som musiker är det vik-

tigt att ha ett språk för att kommunicera med ljudtekniker på, för att få bästa möjliga förutsättningar på scen.

– Teknik är av många sett som ett traditionellt

manligt område, och vi tror att i en egen miljö kan vi skapa bra förutsättningar för att på ett lätt och roligt sätt lära sig mer om det här, säger Anna Edström.

ANNA EDSTRÖM

»Jag pushar för att få in fler tjejer i verksamheten, det känns viktigt att våra resurser ska fördelas jämnt.»

På premiären märktes det att deltagarna hade riktigt roligt och att Mosaik lyckats med det de vill – att samla många unga grymma musiker, och se vad som händer. Kanske får Malmöborna så småningom se många nya roliga samarbeten och konstellationer.

– Tanken är främst att skapa en mötesplats där deltagarna kan träffa andra som brinner för musik och få tips och råd av ledare som själva är musiker, lokala förebilder. Jag pushar för att få in fler tjejer i verksamheten, det känns viktigt att våra resurser ska fördelas jämnt, säger Anna Edström.

DE SOM DELTAR blir medlemmar i fritidsgården Arena 305 och får genom verksamheten i Mosaik tillgång till replokal, studio, DJ-rum och danssal.

– Jag brinner för att tjejer ska synas och höras i musikverksamheten, säger Anna Edström.◀

Det är vår plikt att ge de tystade en röst

Jag tänker på ordens makt och vanmakt. På ordens förmåga att sära och stärka på en och samma gång. Jag tänker på hur mycket mina ord kostat mig. Ord jag slagits och svetats för att bruka och bemästra och som emellanåt får mig att kapitulera. Men så lyfter jag blicken och min rädsla och självömkan släpper tvärt taget. Även om vetenskapen om att det alltid finns de som har det värre inte bjuder på tröst och lindring så är det en stärkande insikt.

Häromveckan reste jag riket runt och presenterade föreställningen "Best of Sweden" med Sveriges okända världsstjärnor.

PÅ SCENEN PROJICERADES bilder av en blodig ryggtavla. Märkt av piskrapp och batongslag. Ryggen tillhör den 28-åriga Ramy Essam som nu skakar sina långa lockar på ett fullsatt Kulturhus i Stockholm. Han var en av hundratusentals människor som protesterade mot förtryck och korruption. Han var en av alla dem som reste sig och stormade Tahrirtorget i Kairo 2011. När den då 24-åriga Ramy ställde sig upp och började sjunga sina egenkomponerade kampsånger blev han en av den arabiska vårens och egyptiska revolutionens frontfigurer. Han musiksatte motståndsrörelsen och beväpnade sitt folk med protest-sånger som spreds som en löpeld över världen på You Tube.

De skallande slagorden på torget tonsattes och fick vingar. Musiken förenade folket. Låten "Erhal", som betyder lämna, skrev Ramy i ett tält mitt på Tahrirtorget efter att den tondöva presidenten, Hosni Mubarak, talat en andra gång utan att visa

ALEXANDRA PASCALIDOU

Alexandra Pascalidou är journalist, författare, bloggare och programledare.

minsta lyhördhet för folkets krav och behov.

Efter revolutionen som kom av sig utsåg tidningen Time Out låten "Erhal" till den tredje mest världsomvälvande sången i historien. Ramy greps av egyptisk militär och torterades. Hans ord var hans brott.

IDAG BOR HAN med sin gitarr i Malmö som Sveriges första fristadsmusiker. Han studerar på Musikhögskolan, föreläser runtom

Årets Europé 2015

Alexandra Pascalidou, författare, programledare, journalist, och krönikör i Impuls, har utsetts till Årets Europé 2015. Utmärkelsen överlämnades av Thomas Hammarberg, ordförande i kommissionen mot antiziganism, på Kulturhuset den 7 maj.

Motiveringen till att Svenska Europarörelsen tilldelar Alexandra Pascalidou utmärkelsen Årets Europé 2015 lyder:

"Alexandra Pascalidou har med engagemang och berättarglädje vidgat vårt perspektiv av Europa. I sina böcker, krönikor och program har hon beskrivit Europa och europeisk vardag på ett sätt som berör många svenskar. Med sitt starka patos understryker Alexandra Pascalidou att ett Europa, där alla människor har lika värde, är en tillgång och något värt att kämpa för."

i världen och skriver nya låtar till kamraterna i hemlandet som fortsätter kämpa för frihet och demokrati. Tortyrens tatueringar på Ramys rygg lyckades inte tysta hans röst.

Nu måste vi andra bryta tystnadens tyranni genom att stödja och synliggöra honom och alla andra som kämpar för fred och frihet. Våra ord är våra vapen. Även om allt tas ifrån oss – bilar, båtar, bostadsrätter – kan ingen beröva oss på orden. När vi äter brunch backstage på Spira i Jönköping slår det mig vilken tur jag har som lever just här, just nu. Om jag bortser från hat- och hotvågor lever jag i ett land där jag slipper stenas och piskas av makten och militären för mina sanningar.

Men med insikten om den privilegierade positionen kommer även den privilegierades plikt att ge de tystade en röst och föra ut och förmedla deras ord. «

Natassia Fry och Pegah Afsharian startade Kompis Sverige.

FOTO: JAN FALK

Integration bygger på jämlika möten och ett ömsesidigt utbyte. Det är devisen bakom verksamheten Kompis Sverige. Sedan starten har över 600 personer parats ihop. Impuls har träffat de nyblivna vännerna Tammam Hunidy från Syrien och Lucas Hermans från Åland.

TEXT LOUISE FAUVELLE FOTO FRIDA EKMAN

Trots att Tammam ska flytta från Stockholm till Motala ska han och Lucas behålla kontakten. De blev vänner genom Kompis Sverige.

In i samhället – med

I en lägenhet i Midsommarkransen i Stockholm sitter Tammam Hunidy, 31, och Lucas Hermans, 33, och dricker te ur Marimekkokoppar. De är vänner sedan september förra året. Ibland träffas de här hemma hos Lucas, i bostadsrätten han delar med sin flickvän. Ibland stämmer de träff på Södermalm där de sedan tar långa promenader och pratar om livet.

– Jag sökte mig till Kompis Sverige eftersom jag inte hade några svenska vänner. Det var en av mina

syriskas kompisars svenska flickvän som tipsade mig. Du mår så dåligt av att bo i ett land där du inte kommer in i samhället, säger Tammam, och Lucas fortsätter:

– Vi är lite lata. Vi har inte pratat så mycket svenska som vi borde. Ibland börjar jag säga något på svenska men då byter Tammam ofta tillbaka till engelska. Jag känner att jag inte vill vara en instruktör, vi vill bara hänga ihop. Att prata engelska känns mer rättvist – då är vi båda lite handikappade, säger han och ler.

Tammam är född och uppvuxen i Syrien. Som liten längtade han efter att få upptäcka världen utanför hemlandets gränser, men när revolutionen satte igång och han tvingades fly ville han inget hellre än att stanna. Han bodde i Libanon en tid och därefter i Egypten innan han kom till Sverige i april 2013.

SENARE SAMMA VÅR startade två svenska tjejer, Pegah Afsharian och Natassia Fry, Kompis Sverige – ett initiativ inom Röda Korset med

kompishjälp

syftet att sammanföra etablerade svenskar med nyanlända svenskar. Målet är att förändra synen på integration. De vill skapa förutsättningar för jämlika möten, som kontrast till det vanliga tänket som bygger på att "en svensk ska guida en flykting". De kallar det för tvåvägsintegration.

– Många nya svenskar vill ha en etablerad svensk vän, snarare än en guide. Samtidigt upplever vi att det finns många etablerade svenskar som känner en frustration över att

bo i homogena områden med enbart andra svenskfödda och de vill lära känna människor med en annan bakgrund, säger Pegah Afsharian och Natassia Fry på telefon.

PEGAH HAR PERSONLIG erfarenhet av integrationsproblematiken. Hennes föräldrar flyttade hit från Iran för 30 år sedan. De läste på SFI, men hade efteråt knappt någon att prata svenska med – nästan alla deras vänner var från Iran.

– Den problematiken har jag stött

på hos många andra som kommer till Sverige – efter SFI får de ett utökat nätverk av landsmän, men inga svenskar, säger hon.

Sedan starten har Kompis Sverige aktivt rekryterat "nya svenskar" på SFI-skolorna i deras samarbetskommuner Värmdö, Botkyrka och Tyresö. Med "nya svenskar" menar de invandrare som har bott i Sverige i allt från några veckor till 20 år. Många kommer från Syrien, Östeuropa, Etiopien och Eritrea. Vad gäller de etablerade svenskarna får de in intres-

seanmålningar från personer som har läst om Kompis Sverige på nätet eller hört om det via vänner.

ALLA ASPIRANTER – BÅDE de svenska och utländska – intervjuas om familjesituation, intressen och jobb. Utifrån ålder och kön matchas de sedan ihop med en, enligt Kompis Sverige, lämplig person. Det kan handla om att de delar ett stort fotbollsintresse, jobbar med liknande saker, eller har barn i samma ålder. Grundkravet är att du måste prata tillräckligt bra svenska för att klara intervjun utan tolk.

– Vi matchar inte för sakens skull och därför kan vissa få vänta på en kompis längre än andra. Det beror på att vi vill att paren ska ha goda chanser att utveckla en vänskap, säger Natassia.

Riktlinjen är att paren ska träffas minst sex timmar i månaden under ett halvår. Kompis Sverige har inlett samarbeten med bland annat Fotografiska, Abba-museet, Kungliga myntkabinettet och Nobelmuseum som alla erbjuder gratis inträde för kompispar. Men paren väljer själva hur och var de vill umgås.

– Det vanligaste är nog att man tar promenader eller sitter och fikar, men också att man bjuder hem varandra på middag, säger Pegah.

TAMMAM OCH LUCAS klickade första gången de sågs i Kompis Sveriges lokal Kupan på Södermalm. Tammam är poet och Lucas författare och ledarskribent på Eskilstunakuriren. Lucas fick reda på verksamhetens existens tack vare ett nyhetsinslag på SVT. Vid tillfället jobbade han som ledarskribent på Upsala Nya Tidning och skrev om det i en ledare.

– Jag gillade hela idén med att projektet är byggt på frivillighet och att man umgås förutsättningslöst. Jag är en socialt lat person som aldrig har varit med i föreningar – jag passar inte in i de sammanhangen, säger Lucas på sin Ålandsdialekt, pillar med snöret till tepåsen och tillägger:

– Det här sättet att umgås handlar om individerna, inte gruppen, och är fritt att forma. Man gör bara det man känner för. Kompis Sverige arrangerar ju en del träffar – fotbollsmatcher och konserter – men det går jag aldrig på. Vi har gjort vår grej av det hela.

Ibland ses de inte på en hel månad, ibland flera gånger samma

vecka. Det är nästan alltid Lucas som ringer Tammam.

– **VI KANGÅ** runt på Södermalm i två timmar och prata om flickvänner, problem och skrivandet. Jag har känt mig ganska deppig över att inte ha något jobb och inte vara nära min familj. Då är det skönt att ha Lucas att prata med. Han är också min väg in i den svenska kulturen, säger Tammam, och Lucas fortsätter:

– Med Tammam får jag ut samma sak som med vilken nära vänskapsrelation som helst. Men han ger mig också nya perspektiv. Jag har läst mycket nyheter om Syrien och skrivit en del om det. Men i och med Tammam känner jag att jag har kommit det hela mycket närmare och fått ett känslomässigt engagemang. Jag kan bli väldigt irriterad när jag läser om att vissa politiker vill ta bort de permanenta uppe-

Ibland dricker de te hemma hos Lucas, ibland promenerar de på Söder i Stockholm. Tammam och Lucas blev vänner genom Kompis Sverige.

hållstillstånden för syriska flyktingar.

FÖR TAMMAM HAR det varit svårt att ta steget att fullt ut integreras i det svenska samhället eftersom han ännu inte vet om han vill stanna i Sverige. Han vet inte om det kommer att bli fred i Syrien och han saknar sin familj som är kvar där. Att bjuda hit dem är svårt eftersom han varken har jobb eller en egen bostad. Hittills har han delat en tvårumslägenhet i Rågsved med tre vänner från Palestina och Jordanien.

– Fortfarande är nästan alla mina vänner arabiska. Vi delar samma kulturella bakgrund och ibland känns det knappt som att jag bor i Sverige. Men jag vill lära mig andra sätt att tänka och ta del av den svenska kulturen, säger han.

I jobbväg har Tammam bara hållit i ett fåtal lektioner i arabiska på

Libyens ambassad och gjort en månads praktik på snabbmatskedjan Subway. I Syriens huvudstad Damaskus jobbade han som manusförfattare till dramaserier.

– Jag har hjälpt Tammam att söka vissa jobb, men svenska språket är det stora problemet. Även ett jobb som linneförrådsbiträde på Åland är svårt att få om man inte pratar tillräckligt bra svenska. För att ha en chans att få ett jobb där svenska inte ens behövs, måste man ändå ofta kunna svenska för att ha en chans, säger Lucas.

NÄR DE HITTARDE ett jobb som personlig assistent till en arabisktalande tjej, skulle alla ansökningshandlingar – CV och personligt brev – vara på svenska, trots att jobbet skulle ”utföras” på arabiska.

– Vi har ju i första hand en kompisrelation, men när jag vet att Tam-

mam verkligen vill ha ett jobb så blir det naturligt att jag engagerar mig, fortsätter Lucas. Det är nyttigt att se hur systemet fungerar. Oberoende av vilka kompetenser du besitter är det så många dörrar som stängs.

När vi träffas i Lucas lägenhet har Tammam precis bestämt sig för att flytta till en vän i Motala. Här i Stockholm hittar han inget jobb, men han hoppas på bättre lycka i en mindre stad. Kanske kan han öppna en restaurang.

– Just nu känner jag att jag måste tjäna lite pengar. Men en dröm vore

LUCAS HERMANS

»Med Tammam får jag ut samma sak som med vilken nära vänskapsrelation som helst. Men han ger mig också nya perspektiv.»

att lära mig prata och skriva flytande svenska och kunna jobba som författare här i Sverige.

► Vad tycker du om den svenska integrationspolitiken?

– Den är bra och human. När jag träffar svenskar är de alltid vänliga, men de pratar inte med mig om jag inte pratar med dem först. Det kanske har med vädret att göra. När det är kallt kurar folk ihop sig och tittar ner i marken, säger han och skrattar.

TROTS ATT TAMMAM nu flyttar till Motala är de fast beslutna att hålla kontakten. Lucas ska också försöka åka och hälsa på.

– Tammam är min enda arabiska vän. Personlighetsmässigt är vi både lika och olika. Jag är nog lite mer lågmäld, medan Tammam har ett väldigt levande kroppsspråk med stora gester. Det som verkligen har sammanfört oss är att vi båda i grunden är mjuka. Vi pratar gärna om känslor och har inget behov av någon grabbig jargong, säger Lucas.

Av de par som Kompis Sverige har matchat sedan starten 2013 fortsätter över hälften att umgås efter det ”obligatoriska” halvåret. Än så länge har 650 personer i Stockholm fått en ny vän från en annan kultur. Målet för Pegah och Natassia är att i framtiden samarbeta med alla kommuner i landet som har beslut om flyttmottagande.

– Förhoppningen är att kompisparen ska förebygga de främlingsfientliga krafter som finns i Sverige. Vi tror att mycket av det grundas i brist på möten mellan kulturer, säger Pegah.

UNDER ETT AV Pegahs och Natassias besök i en SFI-klass var det en kille som blev upprörd. Han trodde inte på att det fanns svenskar som kunde tänka sig att umgås med honom utan att få betalt. Vid flera tillfällen hade han försökt ta kontakt med svenskar på bussen eller i området där han bodde, men mötts av kalla handen. En gång hade han stoppat en lasagne i ugnen och sedan ringt på hos sin granne för att bjuda in honom på middag. Grannen hade smällt igen dörren.

– Vi tenderar att reagera skeptiskt mot folk vi inte känner. Står vi i en hiss är det många som undviker ögonkontakt och att säga hej. Men om vi har en gemensam vän känns det ganska naturligt att man pratar. Kompis Sverige fungerar som den där gemensamma vännen, säger Natassia.◀

10 frågor

till Ebba Åkerman

Invitationsdepartementet: "När främlingar blir middagsgäster vidgas våra perspektiv och tilliten i samhället ökar."

TEXT ANNA RÖKAEUS

1 Du är initiativtagare till Invitationsdepartementet – vad är det?

– En förmedling som hjälper personer med svenska som modersmål och personer som håller på att lära sig svenska att bjuda hem varandra på middag.

2 Varför behövs en sådan förmedling?

– När jag jobbade som lärarvikarie på SFI blev jag ofta hembjuden till mina elever på mat. När jag bjöd tillbaka visade det sig många gånger att det var första gången som eleverna blev hembjudna till en person som växt upp i Sverige. Jag insåg att många elever inte kände några infödda svenskar, på samma sätt som många som växt upp här inte kände någon som invandrat.

3 Vad är syftet med att få människor med olika bakgrund att umgås?

– Att de som möts får fler pers-

pektiv på vårt samhälle. Som lärare kan man även bli frustrerad över att eleverna inte får fler möjligheter att prata svenska utanför klassrummet – man lär sig förstas snabbare om man har några att prata med. Men utbytet för de som träffas är ömsesidigt – vierna vidgas av att lära känna människor utanför ens vanliga umgänge.

4 "Dålig integration" används numer som ett slagträ inom politiken – är Invitationsdepartementet en reaktion på det?

– Politiken skulle berikas om många fler av de som debatterar integration och röstar pratade med personer som vet hur det är att vara invandrare i Sverige. Personer som själva invandrat borde förstås inkluderas i diskussionen om integration och hur den eventuellt kan förbättras. Många som är

Genom Ebba Åkerman kan personer som är uppvuxna i Sverige och personer som invandrat bjuda hem varandra på middag.

Fakta

Namn Ebba Åkerman.

Bor Stockholm.

Gör Driver sedan årsskiftet sitt initiativ Invitationsdepartementet och United Invitations på heltid genom stöd från Ax:on Johnsons stiftelse. Tidigare drevs det helt ideellt.

uppvuxna i Sverige skulle genom att lära känna fler som invandrat bättre förstå hur saker i samhället fungerar eller inte fungerar.

5 Du är middagsambassadör i Stockholm och det finns nu ytterligare ett tiotal middagsambassadörer runt om i landet – vad är er uppgift?

– Vi är förtroendelänken som sammanför personer som vill bjuda och gå på middag samt förmedlar tid och plats. Förutom att folk anmäler sig via vår hemsida besöker jag SFI-klasser och tar upp anmälningar. Målet är en middagsambassadör i varje kommun och fler i Stockholm.

6 Första middagen ägde rum i februari 2014 – hur många middagar har ni förmedlat sedan dess?

– I Stockholm över 300, i resten av landet ett 20-tal.

7 Invitationsdepartementet har även fått en internationell gren, United Invitations?

– Utländska tidningar gjorde reportage, bland annat New York Times och Die Zeit. Folk som läst hörde av sig och ville ordna egna middagar.

8 Varför hemma hos varandra, kan man inte ses på restaurang?

– Att äta hos varandra är en viktig del i hur människor umgås. Mötten blir ofta mer personliga när vi ses hemma. Exempelvis språkaffärer finns redan i annan regi.

9 Måste man vara duktig på matlagning?

– Inte alls! Jag har hört att flera deltagare som är uppvuxna i Sverige har bjudit på sådant som renskav, men det går minst lika bra att bjuda på rätter man själv äter till vardags.

10 Vad vill du att ditt initiativ ska leda till i längden?

– Jag hoppas att folk ska upptäcka hur enkelt och roligt det är att bjuda personer man inte känner sedan tidigare på middag. «

Nu finns hela din dagstidning som taltidning.

Drygt 100 av Sveriges dagstidningar finns nu som oavkortade taltidningar. Med andra ord kan du själv äntligen välja vilka nyheter som du vill läsa. Från världspolitik till Dagens ros. För mer information: Kontakta din lokala dagstidning eller gå in på taltidningarna.se

”Våga tala om missbruket”

**Susanna Alakoski
släpper ny bok om
att stå i skuggan av
droger och alkohol**

I 40 år hade Augustprishyllade Susanna Alakoski hållit tillbaka sin stumma sida med uppväxtens hemskheter. En dag exploderade tryckkokaren – och en författare blev förlöst. Nu är hon aktuell med ännu en smärtsam, och skambelagd, bit ur sitt förflutna: en allmängiltig sorgesång om det osynliga lidandet hos anhöriga till missbrukare.

TEXT EYAL SHARON KRAFFT FOTO THRON ULLBERG

Susanna Alakoski står upp och är i färd med att lämna det lilla konferensrummet med antika möbler på anrika Bonniers förlag då hon ler så det glimmar till i ögonen. Trots att intervjutiden egentligen är slut och magen kurrar svarar hon på en sista fråga: hur hon är som person.

– Jag är snäll, omtänksam och väldigt modig, säger hon på skorrande skånska.

Blicken är onekligen snäll och hon har nickat empatiskt, nästan medskyldigt, till redogörelsen om dålig nattsömn inför samtalet med henne. Modet tar vi lite senare. Först redogörelsen om hennes liv.

Startpunkten är 1960-talsförorten Fridhem i Ystad, ett miljonprogramområde som till Susanna Alakoskis stora förtret av en kommundiensteman kallats ”Svinälängorna”. Även om hennes hyllade debutroman med

samma namn strängt taget inte är självbiografisk så har hon bevittnat misärens fula tryne på nära håll. Krig och fattigdomen hade tvingat familjen ut ur Finland. Livet i det nya landet blev inte lätt. Föräldrarna utvecklade beroendeproblematik, som hon säger för att markera att missbruk och alkoholism är sjukdomar och går att bota. Den två år äldre brodern utvecklade problem med droger och kriminalitet. Därutöver ett arv av armod och på sina håll analfabetism sedan generationer tillbaka.

– Det tar lång tid att vända en sådan skuta, om det ens går. Utbildning är en väg som i regel leder till ett bättre liv.

Med denna övertygelse lyfte hon sig ur misären, tog socionomexamen på universitetet, blev författare och lever ett medelklassliv med make och tre barn i ett fridfullt radhusområde. Ett makalöst uppbrott från tidigare generationers tunga ok.

– Utbildning är en väg som i regel leder till ett bättre liv, säger Susanna Alakoski, som lyfte sig ur misären.

SUSANNA ALAKOSKI

»När du älskar människor väldigt mycket, men inte kan vara med dem för att de är i rus, tvingas du döda dig själv känslomässigt. Att prata om det blir skamfyllt.»

– Mitt liv har varit en kamp. Jag har kämpat för ett bättre liv och jobbat hårt och envist. Som liten ville jag bort från livet jag hade, men jag visste inte vart. Resan var planlös och ändå mycket målmedveten – framåt!

TROTS FRAMÅTSTRÄVANDET ÅTERVÄNDER hon gång på gång till uppväxten och öser ur svärtan. Både hennes andra roman "Håpas du trifs bra i fängelset" och den dagboksliknande "Oktober i Fattigsverige" belyser olika aspekter av utsattheten hon har sett.

– Jag återvänder för att undersöka och bättre förstå mig själv som vuxen. Det blir en aspekt i taget – en sönderslagen vas i taget, säger hon utan tillstymmelse till självömkan eller bitterhet.

Hon smuttar på vattnet och fortsätter:

– De flesta som kommer från fattigdom blir inte journalister, konstnärer eller författare som kan berätta om sina livsöden för andra. Berättelser behövs ständigt för att människor i liknande situationer ska känna igen sig och få hjälp att komma vidare. Det har jag förstått av läsarnas gensvar.

Uppväxten var inte helt igenom mörk. Skrivandet fanns. Ett eget rum som hon kunde vistas i och, till hennes ständiga förvåning, uppskattning när hennes uppsatser återkommande blev upplästa redan i mellanstadiet i Maria Muntheskolan i Ystad.

– Vi var fattiga i vår släkt, vi hade ingen bil, men vi kunde berätta. Vi berättade om Finland, våra drömmar, vårt liv. Den som kan berätta muntligt kan skriva, fastslår hon.

OCKSÅ I HENNES nyläppta bok "April i Anhörigsverige" återvänder hon till uppväxten med missbruk på nära håll. Men denna gång utgår hon från ett lika vanligt som undanträngt fenomen: anhörigas osynliga lidande. "Vi är alla döda som älskat en missbrukande människa", skriver hon.

– När du älskar människor väldigt mycket, men inte kan vara med dem för att de är i rus tvingas du döda dig själv känslomässigt. Att prata om det blir skamfyllt. Fulla människor gör och säger dumma saker, kissar på sig, slåss, trillar omkull eller glömmar att ge sina barn mat. Att tala om det blir belastande för en anhörig.

– Problemet är mycket vanligt, var och varannan människa är drabbad. Så vanligt att folk tror att det är normalt: ett icke-ämne. Men det håller på att förändras, folk börjar fatta att anhöriga kan bli väldigt sjuka av att leva så nära en missbrukare – med gnagande ångest och oro.

Vägen ut ur mörkret är att våga bryta tystnaden, menar hon. Att våga tala om missbruket, om lidandet. Barn ska ty sig till vuxna de lutar på och berätta som det är. Vuxna samma sak.

– Min bok är tänkt som ett bidrag till alla framtida drogrelaterade samtal. Samhället ska alltid lyssna in anhörigperspektivet.

För egen del yppade hon inte ett ord om sorgen, tystnaden om hemsigheterna var kompakt, tryckande. Utåt var allt till synes normalt. När föräldrarna inte förmådde, tog hon ansvar för hushåll, mat och sin äldre bror. I stället för att leva livet, "löste" hon det.

– När oron ständigt gnager saknar livet glädje. Jag var väldigt olycklig som barn.

HUR ÖVERLEVDE HON? Mycket enkelt, hon delade sig i två.

– Ena halvan var duktig i skolan, kunde leka med kompisar och leva normalt. Den andra halvan, den som upplevde det hemska, var stum. Det är nog en smula likadant med folk som blir torterade under ett krig, de kan förflytta sig till en annan plats och känner ingenting.

Så pågick det år efter år. Den tillbakahållna stumma halvan gav upphov till avbitna naglar, smärtande axlar och huvudvärk bland andra fysiska tecken. Samtidigt som den duktiga halvan utbildade sig och blev socialsekreterare stegrades sjukdomsymptomen, men Susanna Alakoski förblev tyst ända tills hon var 40. Då gick mamman bort. Och pappan. Och en av hennes tre barn fick astma. Den stumma halvan torterades från flera håll samtidigt. En dag exploderade tryckkokaren.

Susanna Alakoski berättar i "April i anhörigsverige" om vägen ut ur mörkret – att våga bryta tystnaden.

»Exklusivt

Namn Susanna Alakoski.

Ålder Fyller 53 år den 16 maj.

Familj Gift sedan 1988 med författaren och poeten Mats Söderlund. Tre barn i åldrarna 23, 22 och 16 år.

Bor Gustavsberg utanför Stockholm.

Gör Författare.

Aktuell Med boken "April i Anhörigsverige" (Albert Bonniers förlag).

Fritidsintressen Fjällvandrar.

Botemedel mot

mörkret Musik, gärna visor. Leonard Cohen är en stor favorit.

– Det blev för mycket. Jag kraschade. Kollapsade. Hon hukar över det runda bordet och tecknar ned det lilla ordet som fick tillvaron att brisera: Äiti. Mamma på finska.

– Man måste sörja på det språk som man kan säga mamma på.

I känslorvallet ingick panikångest varpå hon bad att få bli intagen, det blev Ersta sjukhus. Väl återbördad till hemmet och familjen fortsatte hon gråta.

– Jag grät varje dag i ett och ett halvt år. Det var min stumma halva som äntligen fick sörja.

LÄNGEHADE HON vetat att hon en dag skulle bli författare. Den första aktiva handlingen var att gå skivlinjen på Skurups folkhögskola som 26-åring. Därefter har barndomsminnen i olika versioner förvandlats till litteratur. Allt detta som förtigts i alla år upplever hon i dag som inget annat än ett litterärt sprängstoff.

– Man måste existera med sin bakgrund, vilken den än är.

Fyra år senare belönades romandebuten "Svinalängorna" sensationellt med Augustpriset, och blev både film och teaterföreställning. Flera böcker blev till samt antologierna "Tala om klass", "Lyckliga slut" och "Fejkad orgasm".

SUSANNA ALAKOSKI

»Jag var säker på att jag hade förlorat honom och tog farväl för 15 år sedan. Men något har hänt, ett mirakel. Han har varit nykter i sju år, nu är han en stolt nykter narkoman.»

Att skriva är lustfyllt för henne, hur bottenlöst eländigt än den beskrivna svärtan mände vara.

– När en konstnär målar med svart för att beskriva ångest är jag övertygad om att hon är lycklig när hon hittar den rätta nyansen. Så lycklig är jag när jag finner orden som läsarna tycker är vackra eller drabbande. Det är kul att skriva!

Och obeskrivligt kvalfyllt, medger hon i nästa andetag. Under arbetet med "April i Anhörigsverige", som hon också kallar "en sorgesång om otrygghet och panik, förvirring och kaos", fick hon en plågsam ögonåkomma, ryggont och högt blodtryck. Hon blev deprimerad.

– Den här boken var jobbigast att skriva av alla mina böcker. Det var väldigt smärtsamt att ta in vidden av anhörigsorgen. Jag mådde pyton för att jag var tvungen att möta 'livspriset', vad missbruket har inneburit för mig, min familj och många andra anhöriga: ensamheten. Jag har inga föräldrar som kan äta middag med oss, fira helgdagar eller ta del av den enorma glädjen som det innebär att ha barnbarn.

DÄR KOMMER VI till modet. Trots att sorgen stundom var outhärdlig och motade bort henne från texten så återvände hon, gång på gång.

– Jag tog stryk, men nu är jag frisk. Författare måste vara modiga. Om man slutar när det blir jobbigt, blir det inga bra böcker!

Att hon inte dukade under av sorg och bedrövelse har en enkel förklaring, menar hon. Hjälp från omvärlden. Hon vågade ta emot hjälp.

– Jag har läkt i takt med att jag öppnade mig, gick i terapi och pratade med andra människor med liknande erfarenheter.

Nu har Susanna Alakoski överlevt sin barndom, sorgen över den som hon har lärt sig acceptera – och bokskrivandet. Boken är släppt och hon ser närmast upprymd ut.

– Jag har varit olycklig och stupat i säng varje kväll i hela mitt liv. Jag vill inte ha det så längre. Nu känner jag mig som en tonåring och kan släppa taget och våga vara oambitiös och lättsam. Nu kan jag vara lycklig över att sitta uppe med dem jag älskar och äta middag utan att behöva stiga upp tidigt morgonen efter.

EN SAK TILL kan hon tillåta sig att vara euforisk över, om hon törs. Brodern. I över 30 år hade han suttit i blandmissbrukets fasta grepp. Ett narkomanliv bortom räddning.

– Jag var säker på att jag hade förlorat honom och tog farväl för 15 år sedan. Men något har hänt, ett mirakel. Han har varit nykter i sju år och nu är han en stolt nykter narkoman. Fantastiskt att få tillbaka honom. Det säger oss att det trots mörkret alltid finns hopp, säger Susanna Alakoski.◀

Jerker Lago, verksamhetssamordnare på Clavis.

Annelie Ovik, verksamhetsutvecklare på Studieförbundet Vuxenskolan Halland, och Annikka Ankarsten, cirkelledare.

Niklas Milén, anhörigkonsulent.

Här är studiecirkeln där deltagarna vänder ut och in på sig själva. Ingen fråga är för liten eller för stor att ta upp i gruppen.

Snart kommer de att berätta om sin livssituation för personal inom vård och omsorg i Halmstad kommun som möter personer med psykisk ohälsa.

TEXT OCH FOTO MATS NILSSON

CIRKELN UTAN HEMLIGHETER

De avslöjar allt

Socialförvaltningen i Halmstad vill öka kunskapen och kompetensen kring bemötande hos den personal som möter personer med psykisk ohälsa eller anhöriga till dessa och samtidigt arbeta med värdegrundsfrågor. Tanken med ambassadörsutbildningen är att personalen ska lära av brukarnas upplevelser och erfarenheter.

Studieförbundet Vuxenskolan (SV) har tillsammans med Clavis, kommunens öppna verksamhet för personer med psykisk ohälsa mellan 18 och 65 år och bosatta i kommunen, arbetat fram en genomförandeplan till utbildningen för dem som ska utbildas. Det vill säga brukarna, som har massor av erfarenhet av kontakt med olika instanser inom vård och omsorg.

– SV och Clavis samarbetar när det gäller vanlig cirkelverksamhet och vi har lokaler nära varandra på Bredgatan, säger Annelie Ovik, verksamhetsutvecklare på SV.

– De cirklar vi har nu för att utbilda personer med psykisk ohälsa och anhöriga är en ambassadörsutbildning som avslutades i april. Deltagarna ska på egen hand föreläsa om sin egen situation för stärka kunskapen om värdegrund och bemötandefrågor hos olika personalgrupper inom kommunen. Det är de så kallade brukarna och deras anhörigas som kan ge synpunkter på hur olika saker kan förbättras, de har egen erfarenhet av hur de blir bemöta.

ANNIKKA ANKARSTEN är cirkelledare och har under våren träffat tio personer i den grupp som ska bli ambassadörer och utbilda Socialförvaltningens personal. När Impuls besöker cirkeln har deltagarna i cirkeln träffats ett 30-tal gånger och det närmar sig slutet.

– Vi pratar öppet om allt, berättar Annikka, som ser stor fördelar med att träffas i en studiecirkel:

– Det är en helt annan sak än att läsa en bok om olika diagnoser. Här

ökar förståelsen även för varandra och ger mycket ny insikt. Det är kanske saker som någon har tänkt på men inte vågat prata om. Då kan en annan deltagare ta upp ämnet och visa att ingen är ensam om samma problem. På så vis kan vi öppna upp för nya samtal.

Till grund för cirkeln ligger ett material som en arbetsgrupp tagit fram. Utbildningen bygger på (NSPH) Nationell samverkan för psykisk hälsa och studiematerialen "Med starkare röst" och "Din egen makt" med flera.

– Det är brukarna som har störst kraft att förändra, fortsätter Annikka. Bemötandet inom till exempel

ANNIKKA ANKARSTEN

»Det är en helt annan sak än att läsa en bok om olika diagnoser. Här ökar förståelsen även för varandra och ger mycket ny insikt.»

Anna, Diana, Anna, Ewa, Annikka (cirkelledare), Ulla-Gerd och Joakim får utbildning via en studiecirkel inför de föreläsningar de ska hålla för personal i Halmstads kommun. Fokus ligger på bemötande och värdegrund för kontakter mellan personal och personer med psykisk ohälsa.

– om sig själva

vården är något som alla har erfarenhet av. Nu fokuserar var och en i gruppen på de frågor som de särskilt tänker ta upp i sina utbildningar och föredrag.

SJU BRUKARE OCH tre anhöriga finns med i ambassadörcirkeln.

Anna är en av dem som deltar i cirkeln. Hon säger:

– Jag ska inrikta mitt föredrag på bemötandet. Hur man blir bemött är grundläggande. Jag tror att alla minns sitt första möte med vården. Det är mycket som kan bli bättre.

Diana vill prata om att det faktiskt finns hjälp att få, oavsett diagnos.

– Jag känner mig bra nu. Det jag tycker kan bli bättre är samarbetet mellan kommuner och regionen.

Ulla-Gerd är anhörig och har själv gått in i väggen men känner sig stark nu. Hon vill prata om hur man tar sig tillbaka. Hon har varit lärare och kan berätta om hur en familjsituation ser ut när någon i familjen drabbas av psykisk ohälsa.

Joakim med diagnosen adhd, tycker att Sverige är ett u-land när det gäller att diskutera adhd och att kunna ge personer med adhd rätt stöd.

– Det behövs en attitydförändring, det är fortfarande skamligt att prata om psykiska besvär. Sverige är ett rullgardinland i de frågorna. I Danmark är det mer accepterat att prata om till exempel adhd. Här tror många att personer med adhd är helt vilda och kastar saker omkring sig. Det finns många fördomar som behöver utrotas och det kan ske genom bättre kunskap.

EWA ÄR OCKSÅ anhörig. För henne är också bemötandet viktigt och att förbättra hjälpen i krissituationer, som hon anser är obefintlig idag.

Anna ska föreläsa om dsps.

– Dsps innebär att dygnsrutinen förskjuts. Jag kan omöjligt somna före klockan tre på morgonen. Det innebär för de flesta som har dsps att de inte kan sköta ett vanligt sju till fem-jobb. «

De är utbildade i att föreläsa

Alla deltagare i SVs ambassadörsutbildning har gått en grundläggande utbildning i hur man lägger upp en föreläsning, där även SVs egen cirkelutbildning har använts.

I maj är den första workshopen med deltagare utifrån.

Jerker Lago är verksamhetssamordnare på Clavis och är den som tillsammans med Niklas Milén, anhörigkonsulent, och Annelie Ovik från SV planerar utbildningen.

Niklas Milén säger:

– Det finns en lag inom socialtjänsten på stöd till anhöriga. Vi behöver ta del av deras erfarenheter. Kunskap och utbildning om hur vi jobbar, gör vi rätt saker, värdegrund – det är sådant som vi behöver veta från dem vi är till för.

Jerker Lago:

– Nu är psykisk hälsa ett prioriterat område från regeringen. Kommuner kan söka PRIO-pengar för att förbättra situationen för personer med psykisk ohälsa. I Halmstads kommun är denna utbildning en del av de satsningar som görs.

Anna, Diana, Ulla-Gerd, Joakim och alla andra i SVs studiecirkel i Halmstad ser fram emot att få de första riktiga uppdragen. De får arvode för sina föreläsningar och ser gärna att andra kommuner, skolor med flera nappas på erbjudandet om en föreläsning om psykisk ohälsa från någon i gruppen som vet vad det handlar om i det verkliga livet.

Planen är att det ska starta en ny grupp i augusti. Ambassadörerna har redan ett uppdrag att utbilda cirka 250 personer.

Erfarenheterna blev teater

”Projekt M” är en teaterföreställning som bygger på skådespelarnas egna upplevelser att leva med psykisk ohälsa. Kreativa akademien i Lund sätter upp ”Projekt M” med premiär den 31 maj.

TEXT MATS NILSSON

I det vita huset på Uardavägen i Lund pågår repetitionerna för fullt. Åtta skådespelare har tillsammans kläckt idéer och skrivit manus.

– Det har varit en intensiv berättar- och skri-varperiod innan vi kom igång med repetitionerna, berättar Daniel Staley. Han är rörelsepedagog och ansvarar för koreografin.

– Det finns många starka viljor och vi har ändrat i manus efterhand vi kommit på en bättre idé.

Daniel och Kristna Nilsson, drama-pedagog och regissör, samlar de åtta skådespelarna i repetitionslokalen. Några soffor ska bäras in så att det ser ut på samma sätt som på scenen när det blir premiär. Kristina är också ledare för skri-varverkstan.

– Vi repeterar varje dag från 9 till 16. Den sista timmen skriver vi dag-bok över dagens händelser.

DET NÄRMAR SIG premiär i Stenkrossen i Lund. Dansstegen ska sitta och musikinslagen tajmas.

– Vi är lyckligt lottade, vi har fler duktiga musiker med i ensemblen så det blir mycket musik, säger Daniel.

Några av deltagarna har varit med i tidigare föreställningar medan andra är nytilkomna. Daniel har också varit med sedan starten medan Kristina kom in i februari inför ”Projekt M”.

Magnus Nylander, som arbetat med teater och varit skådespelare i hela sitt yrkesverksamma liv, blev tillfrågad av en bekant i brukarorganisationen RSMH (Riksförbundet för social och mental hälsa) i Lund

MAGNUS NYLANDER

»Ett syfte med Kreativa akademien är att skapa professionella, kulturella arrangemang. Ett annat är att få ett mer inkluderande samhälle.»

om han ville starta teaterverksamhet för personer med psykisk ohälsa och funktionsnedsättning.

– Jag tackade ja, säger Magnus. Det finns ett behov inom den psykiatriska världen av att se på det friska hos människan. Vår utgångspunkt är att människor vill ha en funktion, tillhöra ett sammanhang där man kan utvecklas, vara kreativ och bli bekräftad.

FÖRENINGEN KREATIVA AKADEMIN startades 2012 med stöd av flera brukar- och anhörigföreningar. De står tillsammans med föreningen bakom den gemensamma ansökningsen om anslag från Arvsfonden. Kreativa

Daniel Staley, koreograf kör ett danspass på Kreativa akademien inför premiären. Till höger Jonas Bredford.

Magnus Nylander.

FOTO: KRISTINA NILSSON

FOTO: KRISTINA NILSSON

FOTO: KRISTINA NILSSON

akademien samarbetar med brukarorganisationerna RSMH-Lund och Fontänhuset Lund, anhörigföreningen IFS-Lund och Personligt ombud i Skåne. Verksamheten bedrivs som studiecirkel i Studieförbundet Vuxenskolan (SV) Lundabygden.

– Ett syfte med Kreativa akademien är att skapa professionella, kulturella arrangemang. Ett annat är att få ett mer inkluderande samhälle och arbetsmarknad. Det går att anpassa arbetsplatser, om bara viljan finns, säger Magnus.

Han sköter mycket av det administrativa arbetet i Kreativa akademien. Med sitt breda kontaktnät bygger han relationer med både or-

ganisationer, företag, myndigheter och privatpersoner.

JONAS BREFDORF ÄR en av skådespelarna. Han är också med i styrelsen för föreningen och engagerad i RSMH. I föreställningen "Projekt M" spelar han bland annat en psykolog som ger "goda" råd åt personer som vill ha hjälp.

– Personer med psykisk ohälsa är oftast mycket intelligenta personer. Jag tror jag kan sätta en diagnos på många kända politiker och bland näringslivets toppar. Några av dem uppvisar allt som skulle diagnostiseras som någon form av psykisk ohälsa.

De deltar i "Projekt M", från vänster: Daniel, Olof, Jesper, Kim, Jonas och Cicky.

Anpassning till ett arbetsliv är en av anledningarna till att repetitionerna har bestämda tider varje vardag. Deltagarna/skådespelarna i "Projekt M" går till jobbet varje dag.

De flesta kommer från Lund men några har en bit att åka. En deltagare är till exempel från Helsingborg.

– Vi tror på starkare och öppnare människor genom den kreativa processen, säger Magnus. Men det ställer också krav på deltagarna.

– Det som skiljer ut Kreativa akademien är att vi är resultatorienterade. Varje projekt ska ha sin publik och kommer att marknadsföras som ett professionellt arrangemang.

Inför föreställningen den 31 maj

har affischer och foldrar tryckts upp, medier har kontaktats och via sociala medier sprids information om vad som är på gång.

EMILIE KÜNG ÄR verksamhetsutvecklare i SV Lundabygden. Hon säger:

– Vi håller i dagsläget på att jobba med hur vi ska kunna hjälpa Kreativa akademien ytterligare med utbildning samt främst etablering och spridning av projektet så att det ska kunna fortleva efter att projekttiden är slut.

– Verksamheten är i dag i Lund men det finns en vilja att den ska spridas över Skåne och även hela Sverige. Då ska givetvis SV vara med lokalt på varje ort. «

Madelein Larsson Wollnik lyckades vända sitt liv från mörker till ljus. Som ordförande för Attention Hisingen-Kungälv stöttar hon nu andra med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, och lägger extra fokus på de unga.

TEXT NN FOTO FRIDA EKMAN

”Min ADHD är

en tilgang”

Madelein Larsson Wollnik har tusen bollar i luften med Attention, Nätkoll, Karriärkraft och är dessutom föreläsare, författare och bloggare.

MADELEIN LARSSON WOLLNIK

”Nu har jag varit utan medicin i fyra år, och jag mår bra. Det är inte alltid enkelt, men med strukturer och rutiner fungerar det. I dag ser jag min ADHD som en tillgång.”

Utanför Bohusläns museum i Uddevalla kraxar kråkorna i kapp med de skriande måsarna. Eftermiddagssolen får Bäveån att glittra. Om några timmar ska 43-åriga Madelein Larsson Wollnik hålla en föreläsning på museet för Attention's lokalavdelning och andra intresserade. Men ännu finns tid att njuta av värmen utomhus och en tidig middag på serveringen uppe vid Kungstorget.

Madelein berättar leende om sin man Jörgen som hon gifte sig med för elva år sedan, de sju barnen, vilan hemma i Göteborg, nya jobbet, engagemanget i Attention och annat som förgyller hennes liv. När hon sedan går bakåt i tiden och målände beskriver sin barndom och unga år tror man nästan att hon har börjat

prata om en helt annan person. Som lyssnare får man helt enkelt inte ihop det förflutna med nuet.

DÄR SITTER HON i solskenet, lugn och samlad, nära till skratt och ser ut som hälsan själv. Samtidigt berättar hon om svärtan; om besök på barnpsyk, självmordsförsök, amfetaminmissbruk, misshandel, ådstörningar, tvångsomhändertagande och misslyckade vårdprogram.

Det var först när hon blev gravid med sitt första barn som hon vände drogerna ryggen för gott. Men eländet var inte över, hennes missbrukande sambo fanns kvar. En man som hotade och slog. Madelein försökte härda ut, och hon fick ytterligare två barn. Åren gick. Kulmen nåddes när mannen en dag, med en yxa i högsta hugg, tryckte upp Ma-

Fakta » Madelein Larsson Wollnik

Namn Madelein Larsson Wollnik.

Ålder 43 år.

Familj Man, bonusdotter och sex egna barn.

Bor Villa i Göteborg.

Gör Projektledare på Karriärkraft, föreläsare, ordförande i Attention Hisingen-Kungälv, författare till boken "Samma djävla ångest", krönikör, bloggare med mera.

delein mot en vägg i lägenheten och hotade att döda henne.

Polisen kom, mannen greps och dömdes senare till fotboja.

– Jag tog barnen och stack. En tid senare fick jag enskild vårdnad, men det tog flera år innan han slutade att förfölja oss, säger Madelein.

Det är en makalös resa hon har gjort – från totalt mörker till glädje, familjelycka och gediget engagemang.

– Det är det här jag berättar om på mina föreläsningar, förklarar hon.

NÄR HON SEDAN tar en sked av sin broccolisoppa glider ena jackärmen upp en bit. Tatueringen på handleden blir synlig – adhd. Hon fick diagnosen, adhd med autistiska drag, först i vuxen ålder. Det blev en lättnad, en förklaring till varför så

Funktionsnedsättning » NPF

NPF - Neuropsykiatriska funktionsnedsättningar – är medfödda, genetiskt orsakade funktionsnedsättningar. Vanliga diagnoser är adhd, Aspergers syndrom, Tourettes syndrom, tvångssyndrom/OCD och autism.

Personer med NPF har ofta svårigheter att:

- ▶ fokusera och koncentrera sig
- ▶ organisera, planera och skapa struktur
- ▶ komma ihåg vad som ska göras
- ▶ få tillvaron att "hänga ihop" samt problem med inläring och minne.

NPF » Attention

Riksförbundet Attention är en intresseorganisation för personer med neuropsykiatriska funktionsnedsättningar (NPF), deras familjer och yrkesverksamma inom området.

Förbundet bildades år 2000 och har i dag 60 lokalföreningar runt om i landet. Sammanlagt har föreningarna 14 500 medlemmar. Läs mer på www.attention-riks.se.

mycket i början av hennes liv gick fel.

– Av mina egna sex barn har fem av dem olika neuropsykologiska funktionsnedsättningar. Jag kände igen mig i deras problem, och det var därför jag bestämde mig för att bekosta en egen utredning. Med den kunskapen och mina erfarenheter tog jag därefter kontakt med Attention. Sedan dess har det inte gått att få stopp på mig, säger hon och skrattar.

Under en period efter hon fått sin diagnos tog hon mediciner mot sin adhd, men slutade eftersom hon inte tyckte det kändes bra.

– Jag var inte längre jag. Men jag minns att jag tänkte att 'oj, är det så här det är att tänka en tanke i taget'. Men nu har jag varit utan medicin i fyra år, och jag mår bra. Det är inte alltid enkelt, men med strukturer och rutiner fungerar det. I dag ser jag min adhd som en tillgång. Drivet går nämligen att använda åt både ena och andra hållet.

Engagemanget i Attention är en viktig del av Madeleins liv. Att hjälpa och stötta. Hon är extra förtjust i att starta nya projekt. Det senaste initiativet är Attentions Nätkoll,

Madelein fick diagnosen adhd i vuxen ålder. I början tog hon medicinen men har slutat med det.

ett projekt som nyligen beviljades pengar från Arvsfonden. Nätkoll ska stärka unga med neuropsykiatriska diagnoser så att de känner sig trygga på nätet, är medvetna om riskerna och kan skydda sig mot negativa upplevelser.

– Det här är viktigt, jag känner till flera unga med NPF som råkat riktigt illa ut på nätet. Samtidigt ger nätet en chans för många av dem att få nya vänner och etablera relationer, men det gäller att ha en strategi, säger Madelein.

SYFTET MED NÄTKOLL är att öka medvetenheten och kunskapen om riskerna med internet, inte bara hos barn och unga med NPF, neuropsykiatriska funktionsnedsättningar, utan även hos föräldrar och andra vuxna i de ungas omgivning. Attention ska nu ta fram anpassat informationsmaterial och göra ett upplägg för studiecirkel i samarbete med Studieförbundet Vuxenskolan, både webbaserat och i form av traditionella cirkel med studiematerial och ledarhandledning.

Materialet ska spridas av Attention Riks och förbundets alla lokalföreningar. Attention kommer även

att erbjuda föreläsningar, utbildningar och studiecirkel för yrkesverksamma personer, som exempelvis lärare, poliser, socialtjänstemän och andra som i sitt arbete kan möta unga med NPF. Målet är att de därmed bättre ska kunna förstå, bemöta och stötta barn och unga i deras närvaro på nätet.

– Vi har just påbörjat arbetet med Nätkoll, att vi beviljades medel från Arvsfonden blev klart ganska nyligen. Nu söker vi ungdomar med NPF som vill vara med i vår referensgrupp och berätta om bra och dåliga erfarenheter av nätet, säger Madelein.

HON HAR ENERGI som få, och tusen bollar i luften. Arbetet i lokalföreningen är intensivt. Förutom Nätkoll-projektet har de nyligen dragit igång en tjejverksamhet, och tillsammans med en styrelsekollega besöker Madelein olika kvinnoanstalter för att prata om NPF-problematik. Dessutom jobbar hon heltid som projektledare i Karriärkraft – en organisation med sociala, kooperativa företag som hjälper människor att utvecklas och växa utifrån sina egna förutsättningar.

– Min grupp renoverar en gammal prästgård och inreder med saker vi fått till skänks. Det här är det första unga kooperativet i Karriärkraft. Än så länge är det tre killar som jobbar där, unga som är i behov av psykosocialt stöd på arbetsplatsen. Vårt motto är att 'alla är bra på något'.

MADELEIN ÄR DESSUTOM en flitig bloggare och kan dessutom titulera sig författare. Hon har dels skrivit en manual till barn- och ungdomspsykiatri om hur personalen bör bemöta föräldrarna, dels gett ut en bok om de tidiga åren i hennes liv. "Samma djävla ångest" är en bok om att vända något som verkar hopplöst till styrka, och om vad som kan hända när ett barn eller ung vuxen inte får det stöd hen behöver.

Solen börjar gå ner över stan, utserveringen hamnar i skugga och middagen är avklarad. Det är dags för Madelein att förbereda sig inför kvällens föreläsning.

Klockan sex är Spissalen på museets entréplan fylld av åhörare. Madeleine hälsar alla välkomna och berättar sitt livs historia ännu en gång med förhoppningen att hennes egen resa kan hjälpa och stötta andra.

– Jag vill visa att bara för att det har varit tufft så är det inte kört. ◀

» Nätkoll

Läs mer om projektet på www.attention-hisingenkungalv.se eller på Nätkolls Facebooksida. Källa: Attention

Så här såg det ut när SV införde ett påverkansstorg under 2013 års förbundsstämma. Vid årets förbundsstämma används en utvecklad form av metoden.

Skiss över den strategiska planen – nu utökad med integration.

ILLUSTRATION: LINUS OLOFSSON

Integration – nytt strategiskt område

Integration föreslås bli ett nytt prioriterat område i SVs strategiska plan.

SVs strategiska plan pekar på en rad viktiga områden som SV ska arbeta med de närmaste åren.

TEXT MATS NILSSON

Integration ska läggas till de fyra prioriterade områden som finns sedan tidigare.

SVs övergripande mål för 2020 att SV då är det studieförbund som når och engagerar flest människor med olika bildningsaktiviteter, ligger fast.

► **SV vill använda folkbildning och kultur för att skapa integration och för att ta vara på mångfalden i Sverige.**

SV måste ta ändamålsparagra-

fen och värdegrunden om allas lika värde på allvar, skriver SV i förslaget till strategisk plan och vidare:

SVs strategiska målsättningar utgår från den värdegrund på vilken SV vilar, den av förbundsstämman fastställda visionen samt Idéprogrammet. Solidaritet är ett ledord för att bygga en gemensam organisation. Detta är styrande för SVs arbete och prioriteringar.

► **SV är drivande för att möta civila**

samhällets behov av bildning, ledar- och organisationsutveckling.

SV är och ska vara en drivande kraft i lokalt utvecklingsarbete. SV ska också bejaka grundorganisationernas samt Vi Ungas vilja till utökad samarbete.

Grundorganisationernas företrädare skriver mer om samarbetet med SV på nästa uppslag.

► **SV tillgängliggör folkbildning för att personer med funktionsnedsättning ska kunna öka inflytandet över sina liv.**

SVs verksamhet för personer med funktionsnedsättning vilar på en värdegrund om alla människors lika värde och rätt till full delaktighet i samhället och FN:s konvention om "Mänskliga rättigheter för personer med funktionsnedsättning".

SVs verksamhet för personer

Ulrika Carlsson föreslås väljas till ny ordförande

Ulrika Carlsson från Skövde föreslås bli ny ordförande för Studieförbundet Vuxenskolan (SV). Beslut om ny styrelse och en rad avgörande beslut för framtiden ska fattas när Studieförbundet Vuxenskolan (SV) har förbundsstämma den 13-14 juni.

Ulrika Carlsson, mellanstadie lärare och riksdagsledamot (C), föreslås bli ny ordförande för Studieförbundet Vuxenskolan när nuvarande ordförande Berit Danielsson avgår.

– Det är spännande och utmanande att vara föreslagen som ordförande för Studieförbundet Vux-

Ulrika Carlsson föreslås bli ny SV-ordförande.

enskolan. Att vara ordförande för ett av Sveriges största studieförbund är ett av landets viktigaste förtroendeuppdrag. Jag vill se fler människor växa hos oss, kommenterar Ulrika Carlsson, som föreslås till ordförande av en enig valberedning.

Ulrika Carlsson är andre vice ordförande i Studieförbundet Vuxenskolan sedan år 2009. Hon är född 1965.

NILS INGMAR THORELL från Ronneby före-

slås som 1:e vice förbundsordförande och Petra Pilawa från Stockholm som 2:e vice förbundsordförande.◀

BR kräver bättre kulturinsats

MOTIONER. Bygdegårdarnas Riksförbund (BR) vill att SV tar ett starkare grepp om kulturfrågorna. I sin motion skriver de:

”Inom kulturens verksamhetsområden har vi haft ett mycket gott samarbete med SV genom åren. När SV har valt att organisera verksamhetsinsatser utifrån prioriterade områden och inte har någon direkt ansvarig för kulturområdet på central nivå upplever vi att det strategiska arbetet saknas. Bygdegårdarnas Riksförbunds konst- och kulturråd konstaterade

vid sitt senaste möte att detta är en brist och att kulturen måste få en given plattform med ett samlat grepp om kulturfrågorna.”

▶ Lars-Arne Fyhr, ordförande i SV Nordöstra Skåne föreslår att SV bildar ett förtroenderåd, liknade det som grundorganisationerna.

Han föreslår också i en annan motion att antalet förbundsstäm-mombud ska minska i antal.

▶ Utvecklingsrådets roll och funktion behöver inte definieras i stadgarna, skriver SV Gävleborg i en motion.◀

Diskussioner om framtiden

FORUM. SVs strategiska plan och långsiktiga prioriteringar kommer att behandlas under Dialog- och förslagsforum på lördag eftermiddag, 13 juni, som är en utveckling av påverkanstorgets metod.

Då möts ombud från olika avdelningar och olika organisationer i diskussioner om SVs framtid. Alla ombud får chans att fråga och dis-

kutera med styrelseledamöter och motionärer formulera tilläggsyrkanden med stöd av funktionärer.

Dag två inleds med att ombuden får chans att inför alla ombud att argumentera för sitt förslag.

TVÅ PRISER DELAS ut på förbunds-stämman – Sokratespriset och Folkbildningspriset.◀

med funktionsnedsättning är en stor andel av hela SVs verksamhet och fortsatta satsningar är att vänta.

▶ **SV tillgängliggör folkbildningen för unga i utsatta situationer.**

Folkbildningen är till för alla men SV har haft svårare att nå vissa grupper. På senare tid har dock till exempel SVs hiphopprojekt Unity spridit sig i hela landet och fått stor uppmärksamhet, inte minst hos ungdomar i förorter till större städer.

▶ **SV tillgängliggör folkbildning för seniorer för ett ökat engagemang och samhällsmedverkan.**

När 25 procent av Sveriges befolkning är äldre än det som förr kallades pensionsåldern kommer Sverige att förändras. SV ska tillsammans med de äldre vara del av och driva den förändringen.◀

» Fakta

▶ Studieförbundet Vuxenskolan har förbundsstämma den 13-14 juni i Bålsta.

▶ Ungefär 200 ombud från hela Sverige kommer till stämman för att bland annat välja ny ordförande och förbundsstyrelse.

Grundorganisationerna vill fördjupa samarbetet

STUDIEFÖRBUNDET VUXENSKOLANS, GRUNDORGANISATIONER – CENTERPARTIET, FOLKPARTIET OCH LANTBRUKARNAS RIKSFÖRBUND(LTF) – **VILL FÖRDJUPA SAMARBETET** MED SV. "DET FINNS NU ANLEDNING ATT **STÄRKA SAMARBETET MELLAN SV OCH RESPEKTIVE GRUNDORGANISATION**", SKRIVER TRE FÖRETRÄDARE.

VILKEN SKA SVs roll vara i framtiden? Hur kan vi förbättra samarbetet mellan SV och grundorganisationerna?

Sedan 2014 har diskussioner pågått mellan grundorganisationerna Centerpartiet, Folkpartiet och Lantbrukarnas Riksförbund (LRF). Utifrån det har våra respektive styrelser ställt sig bakom en gemensam viljeinriktning för Studieförbundet Vuxenskolas utveckling. Den gäller både SVs generella utveckling som ett av Sveriges största studieförbund, och samverkan mellan SV och de tre grundorganisationerna.

Sedan Studieförbundet Vuxenskolan bildades 1967 har en imponerande utveckling av verksamheten ägt rum. Med över 200 lokala kontor ger SV människor möjligheter att utvecklas genom folkbildning i hela Sverige.

Även utbudet av SVs verksamhet har utvecklats. SV har i dag ett brett utbud av språk, musik, kultur, samhällsfrågor, verksamhet för funktionsnedsatta och verksamhet speciellt utformad för en rad olika organisationer.

EN UTTALAD VILJA om SVs fortsatta inriktning behöver grundas på några centrala utgångspunkter:

- ▶ SVs självständiga roll måste tydligt hävdas visavi statliga beslut och uppdrag.
- ▶ Samspelet mellan SV och

Sedan Studieförbundet Vuxenskolan (SV) bildades 1967 har en imponerande utveckling av verksamheten ägt rum. Med över 200 lokala kontor ger SV människor möjligheter att utvecklas genom folkbildning i hela Sverige, skriver företrädare för SVs grundorganisationer.

grundorganisationerna ska säkerställas.

- ▶ Idéer och erfarenheter från samverkande organisationer kan i ännu högre utsträckning tas tillvara.

SOM ETT AV de största studieförbunden är SV en central del av

folkbildningen i Sverige. Det är angeläget att SV kan fortsätta ha en ledande roll när det gäller hur folkbildningen utvecklas. Det gäller inte minst möjligheterna för en folkbildning som är fristående från staten och frivillig till sin karaktär.

Samhället står i dag inför många stora utmaningar; bland annat hållbarhets- och klimatutmaningar, integrationen mellan människor med olika bakgrund, den demografiska utmaningen och förhållandet mellan land och stad. Vår mening är att SV ska vara en tydlig resurs för grundorganisationerna, andra organisationer och det civila samhället både i arbetet med övergripande samhällsutmaningar på nationell och internationell nivå, och för samhällsutveckling på lokal och regional nivå.

VARJE MÄNNISKA BÄR på sina egna drömmar om framtiden. Vi anser att det är viktigt att SV utvecklar sitt arbete med att ge människor redskap att upptäcka sina egna möjligheter och få kraft och motivation att utvecklas i samspel med andra.

Grundorganisationernas relation med SV har successivt förändrats. Omfattningen av verksamhet direkt riktad till grundorganisationerna har minskat. Det finns nu anledning att stärka samarbetet mellan SV och respektive grundorganisation.

VÅR UPPFATTNING ÄR att SVs verksamhet med grundorganisationerna i första hand ska ske inom följande tre områden:

- ▶ **Ledar- och föreningsutveckling.** SV ska ha kapacitet och kompetens att vara huvudleverantör av utbildningar för ledare och förtroendevalda inom var och en av grundorganisationerna.
- ▶ **Folkbildning.** SV ska erbjuda studiecirkel och andra former av folkbildning inom ämnen som berör breda medlemsintressen inom respektive organisation.
- ▶ **Opinionsbildning.** SV ska erbjuda grundorganisationerna, var och en för sig, arenor för opinionsbildning i frågor som finns på respektive organisations agenda.

VI VILL FÖRDJUPA ett samarbete med SV som bedrivs utifrån satta mål, som är kopplade till mål inom respektive grundorganisation. Vårt samarbete bygger på ett ömsesidigt ansvar mellan SV och grundorganisationerna, en tydlig kommunikation och goda resultatnriktade samsarbetsformer.

Anders Källström

VD LRF

Michael Arthursson

PARTISEKRETERARE

CENTERPARTIET

Maria Arnholm

PARTISEKRETERARE FOLKPARTIET

SV i täten för att öka kulturen till de äldre

REGERINGEN HAR FÅTT I UPPDRAG ATT ÖKA ÄLDRES DELAKTIGHET I KULTURLIVET. "OTROLIGT BRA TAJMING FÖR SV", SKRIVER **JÖRGEN VIKSTRÖM**, SOM VAR MED OM ATT STARTA DET NATIONELLA **SV-PROJEKTET SKAPANDE HÄLSA** I ÅRE. "LOKALAVDELNINGARNA KAN KONTAKTA OSS OCH FÅ STÖD ATT GÖRA **BÄTTRE CIRKLAR FÖR ÄLDRE**".

RIKSDAGENS KULTURUTSKOTT anser att regeringen bör komma med förslag som ökar äldres delaktighet i kulturlivet, samt att ta vara på erfarenheterna från Kulturrådets satsning Kultur för äldre, där Skapande hälsa ingått.

Det var just dessa medel som gjorde att Skapande hälsa kunde startas i Åre kommun. Att regeringen nu uppmanas att komma med förslag på satsningar, samtidigt som Studieförbundet Vuxenskolan driver Skapande hälsa som ett nationellt projekt, det är en otroligt bra tajming för SV.

SATSNINGEN Kultur för äldre initierades 2011 av den förra regeringen och Kulturrådet fördelade bidragen. Syftet var att stärka äldres delaktighet i kulturlivet bland annat genom kulturupplevelser och eget skapande i gemenskap med andra. Skapande hälsa i Åre kommun var ett av projekten, som riksdagen nu vill att regeringen tittar närmare på.

I februari gjorde vi regeringen uppmärksam på att SV startat det nationella projektet Skapande hälsa. Vi har dessvärre ännu inte fått någon reaktion, vilket gör att vi i maj kommer att kontakta dem med ny information om hur projektet fortlöper. Vi gör det med utskottsbeslutet i ryggen.

SV ligger i frontlinjen när det gäller kultur för äldre och

Studieförbundet Vuxenskolan startade det nationella projektet Skapande hälsa i Åre.

FOTO: SIMON SJÖRÉN

det vill vi visa. Här kan alla vi inom SV hjälpas åt, genom att presentera goda exempel för regeringen. Det blir en viktig uppgift. Ett annat sätt är att lokalavdelningarna i större utsträckning än i dag använder Skapande hälsa som metod och koncept för att utveckla cirkelverksamheten. Det är en viktig signal om att SV är på hugget.

KOPPLINGEN MELLAN Skapande hälsa, Kulturrådet, kulturutskottet och nu alltså även

regeringen är tydlig. Det ska vi dra nytta av nu. Här kan lokalavdelningarna alltså bli betydligt aktivare genom att kontakta oss och sedan få stöd och hjälp att göra fler och bättre cirklar för äldre. När regeringen sedan kommer med sina förslag har vi en bra verksamhet som kan göra verkstad av resurserna.

Kulturutskotten understryker vikten av att särskilt främja äldre människors delaktighet i kulturlivet, såväl genom kulturupplevelser som eget ska-

pande. Detta kan leda till ett friskare, mindre ensamt och mer meningsfullt liv för den enskilda individen. Forskning på bland annat Göteborgs universitet visar på tydliga samband mellan kultur och hälsa.

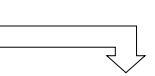

Ett exempel är kulturens roll inom demensvården, där bland annat ett systematiskt arbete med att inkludera konst och musik i behandlingen har gett människor med demenssjukdom ett bättre liv och en förbättrad vårdkvalitet.

DISKUSSIONEN OM ÄLDRES situation får inte reduceras till att bara handla om omsorg och relevant sjukvård. Alla har rätt till en meningsfull vardag med intressen och fritidssysselsättningar genom hela livet. En social samvaro och möjlighet att ta del av olika kulturupplevelser, kan bidra till att främja hälsan, skapa en känsla av samhörighet och ge guldkant på tillvaron.

Det är därför, enligt utskottet, viktigt att bejaka äldre människors delaktighet i kulturlivet och ta vara på erfarenheterna från satsningen Kultur för äldre. Detta bör riksdagen ge regeringen för kännedom.

Jörgen Vikström
PROJEKTLEDARE FÖR
SKAPANDE HÄLSA

		HASSE PÅ TV	MILITÄR ALLIANS	HAR HAN LETT I RUTAN		SKRIKS OM MÅN SKADAR SIG?	DAM I LADAN	LÅT SOM HAN VANN MED I ÅRETS MELODI- FESTIVAL	TECKNAD FILM I JAPAN
	KAN MAN LAKAN I TVÄTT- STUGA						DÄR GER MAN! THUR- MAN		
	ROR MÅN MED				DE HÖRS? TANKE				
	KORT- FATTAD NYHET					JUNG- STEDT FRÅN VETTET			
	MITT I VÅSEN		LYMMEL					IFALL DE STYRDE FÖRR	
	KORT FÖR ZINK PIKA		BIBEL- DEL	MEDLA STAD I SÖDRA TURKIET			UT- SLAGS- PLATS ILSKET		
					MÅNGEN FRÅN GB				INLÄGG
LITER		VILGE- LEDA KIM JONG						SLÅPA FÖR SKÅ- NING	
SÄLJER DELVIS	HAR HAN TÄVLAT I PÅ TV	I STÅND	DIREKT MED MED		JÄMTE KULLA	RÅMA MJÖL- NER- AS	ÖNSKAT OGJORT DEL AV POTT		
TÖSER PÅ FYN					RACKET- SPORT STÖRT- SKUR			SÄTTER EN PÅ PROV ITU	
BO- MULLS- PINNE						KNATTE ANNO DOMINI		GULLIG ÄR ETT ETT	
				MEJERI TRÄD SOM LÅDA			TRÄD- VÅTSKAN SLÄTT		INTE DINA
SOM LADE			LOCKAR HYENA EPOK		VARA- NEN KAN GNAGA			LINA SOM STEN	
ELSA MED SÄGOR						FRÅTT MILNE			VAR ETT LÅGT BETYG RUSAR
	KAN VARA VIDSTRÄCKT								
TER SIG						HÅ EN ÄSIKT		FIRAS MED AINO	
LÅTA SOM EN VARG			FIXAT					STJÄL SOM BJÖR- NAR?	

Vinn bok om huskurer

Nu är det dags för ett nytt kryss. Lösningen vill vi ha senast den 18 juni. Adressen är Impuls, Box 30083, 104 25 Stockholm. Märk kuvertet med "Kulturkryss nr 4/15". Tre lyckliga vinnare får var sitt exemplar av boken "Kloka råd, huskurer & mormorsknepp".

VINNARE I KULTURKRYSSSET NR 2/2015

Ebba Asplund, Eskilstuna, Björn Svenwall, Borås, och Ulf Löf, Sandviken.

Namn.....

Adress.....

Postadress.....

		ANNA DETT	LEGG PÅ	BERÄD HÖR SIG	REKLAM MED EN	FILM PÅ TV	J BOK OM SÅ	MÅN DE	JÄMTE BOKEN	JÄMTE BOKEN	BOKEN OM KRYSS
	KAN LAKAN I		DRAG SIG FÖR	TER M ÅR							
	KAN LAKAN I										

Lösning till Kulturkryssset nr 2/2015.

Hon använder Impuls i skolan

Så kan Impuls också användas: Lina Freij på restaurang- och livsmedelsprogrammet vid Värnhemsskolan i Malmö beställde extra exemplar av Impuls när tidningen skrev om dumpstring i nummer 2/2015 och spred den bland eleverna.

MATSLÖSERI. – Vi på Värnhemsskolans restaurang- och livsmedelsprogram i Malmö arbetar med entreprenöriellt lärande som exempelvis att ta initiativ och ansvar. Med det följer självförtroende och empati och att omsätta idéer till handling.

– Det handlar också om att utveckla nyfikenheten och kreativiteten och att driva ett

projekt eller verksamhet, säger Linda Freij och fortsätter:

– I projektet som handlar om dumpstring och matslöseri blev Impuls en användbar inspirationskälla och elevernas kreativitet har varit på full spinn.

FÖRELÄSARE SOM SOPDYKER i containrar har varit i skolan för att belysa samhällsproblemet med matslöseriet.

– Eleverna har själva samlat in råvaror med utgångset datum från olika butiker, restauranger och hemifrån. De har lagat mat på dessa varor. Vi hade en utställning i skolan en fredag i mitten av april och då använde vi Impuls i utställningen.◀

Linda Freij, lärare på restaurang- och livsmedelsprogrammet på Värnhemsskolan i Malmö.

Premiär för direktsända föreläsningar

Det har varit premiär för SV Värmlands direktsända interaktiva föreläsning. I mitten av april berättade Conny Andersson, expert och ensam i Sverige på taktisk spårning, om det stora helikopterrånet i Västberga söder om Stockholm.

INTERAKTIVITET. Det gjorde han på distans från Stockholm.

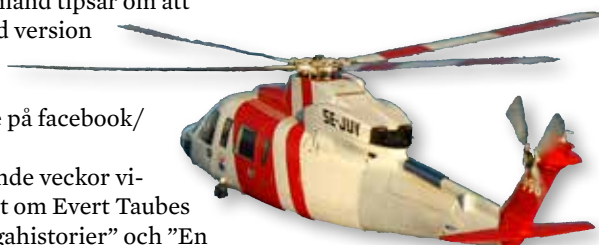
I sju olika SV-kontor runt om i Värmland satt SPF Seniorernas medlemmar och tog del av

den direktsända föreläsningen med möjlighet att ställa frågor. Sändningen fick väl godkänt både på ljud och bild samt innehåll, skriver SV Värmland.

SV Värmland tipsar om att en inspelad version av sändningen finns att se på facebook/svdistan.

Kommande veckor visas inslaget om Evert Taubes liv, "Vikingahistorier" och "En

deckare blir till". SV Värmland räknar med att kunna sända fler direktsända föreläsningar till hösten i samarbete med SPF Värmland.◀

Pema

Lättviktslera självbrännande

2 rör för
100:-
(Ord 69:90/st)
Rabattkod SFC2015

Silk Clay och Foam Clay **2x**

Pema Korsholm-Hörby
www.PEMA.cc

Jörgen Lundälv: Diskrimineringen av personer med funktionsnedsättning ska förebyggas.

Regeringen vill göra en ny "kommunikationssatsning" och informera i samhället om bristande tillgänglighet och FNs konvention om rättigheter för personer med funktionsnedsättning.

Myndigheten för delaktighet och Diskrimineringsombudsmannen (DO) ska tillsammans med funktionshinderorganisationer arbeta förebyggande mot diskriminering.

Men detta är bara två pusselbitar. Vi har alla ett egenansvar att hjälpa till och stödja i detta viktiga förebyggande arbete. Skolan måste mer kraftfullt arbeta med dessa frågor.

Det är bra att regeringen gör en medveten satsning på detta viktiga område. Ordet satsning får mig dock att undra om det är fråga om en engångssatsning eller om vi talar om en varaktighet i det förebyggande arbetet.

När vi talar om skadeförebyggande arbete handlar det nämligen alltid om långsiktighet. Det finns inga snabba vinster i ett sådant arbete utan det bygger snarare på ett ihärdigt och långsiktigt förhållningssätt.

NYLIGEN TOG JAG del av att regeringen gett den nya funktionshindermyndigheten i Sverige – Myndigheten för delaktighet (MFD) – i uppdrag att göra en så kallad kommunikationssatsning för att öka kunskapen och kännedomen om FNs konvention om rättigheter för perso-

JÖRGEN LUNDÄLV

»Det finns inga snabba vinster i ett sådant arbete utan det bygger snarare på ett ihärdigt och långsiktigt förhållningssätt.»

ner med funktionsnedsättning. Arbetet ska ske i samarbete med DO. Projektet sträcker sig till 2017. Målet är att förebygga diskriminering av personer med olika funktionsnedsättningar. Att informera om innehållet i konventionen är en stor uppgift och man ska nu rikta information till statliga myndigheter, kommuner och organisationer men även till enskilda personer.

DET FINNS MYCKET värdefull kunskap och erfarenhet inom såväl funktionshinderorganisationer som patientföreningar och anhörigföreningar. Att personer som är

aktiva i dessa föreningar kan komma till tals och även informera om konventionen, rättigheter och diskriminering är mycket viktigt och bör spridas och stimuleras mer i samhället än vad som är fallet idag. Det handlar nämligen om lärande.

Enligt min mening måste man även inkludera personer som inte är aktiva i intressepolitiska organisationer och föreningar. Det finns personer med funktions-

nedsättningar och närstående som inte är organiserade men som har mycket kunskap och erfarenheter av till exempel hur tillgängligheten kan stärkas.

FÖR FYRA ÅR sedan kom världshälsoorganisationen WHO ut med en unik rapport om funktionsnedsättningar. I rapporten nämns till exempel att utbildning och lärande i skolan om funktionshinder och funktionsnedsätt-

ningar kan stärkas. För att regeringen ska kunna lyckas med ett långsiktigt förebyggande arbete mot diskriminering är det enligt min mening angeläget att också aktörerna på utbildningsområdet engageras i arbetet. Lärare och pedagoger har också ett ansvar att aktivt och långsiktigt jobba med frågorna och koppla WHO-rapporten till lärande om utsatta människors livssituation, delaktighet och tillgänglighet. «

Jörgen Lundälv är docent i socialt arbete och funktionshinderforskare vid Göteborgs universitet.